เจ็ดในสิบคน ที่จากไป

นวนิยายข้ามเวลา · เรื่องของสามในสิบคนที่เลือกอยู่ต่อ

เขามาจากปีที่ที่นี่ไม่เหลืออะไรแล้ว

และรู้ว่าทุกอย่างเริ่มพังลงในปีไหน

สิ่งที่ยากที่สุด ไม่ใช่การหาน้ำ แต่คือการทำให้คนเชื่อว่ายังอยู่ที่นี่ได้

© 2026 · ผลงานต้นฉบับ สงวนลิขสิทธิ์ · จังหวัด อำเภอ ตำบล หน่วยงาน บริษัท ตัวละคร และเหตุการณ์ทั้งหมดเป็นเรื่องสมมติ ไม่อ้างอิงบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ใดที่มีอยู่จริง

บทที่ ๑ — ปีที่สถานีขนส่งไม่เคยว่าง

ที่ราบลานคำเคยมีนาสองหมื่นไร่ ปีนี้เหลือที่ทำได้จริงไม่ถึงสามพัน

ฝนไม่ได้หายไปทีเดียว มันค่อย ๆ มาช้าลงปีละนิด มาน้อยลงปีละหน่อย จนวันหนึ่งคนที่นี่พบว่าปฏิทินที่พ่อแม่เคยใช้ดูฤดูกาลนั้นใช้ไม่ได้อีกแล้ว คลองส่งน้ำที่ขุดไว้เมื่อสามสิบปีก่อนยังอยู่ครบทุกเมตร เพียงแต่ไม่มีน้ำจะส่ง

แสงเดือน ภูวนาถ ลงจากรถโดยสารสายมหานครวารี–ลานคำ ตอนตีห้าสี่สิบ พร้อมกระเป๋าใบเดียวกับที่หอบขึ้นไปเมื่อสี่ปีก่อน ต่างกันแค่ตอนนี้มันเบากว่าเดิม

สถานีขนส่งลานคำเป็นเพิงสังกะสีกับม้านั่งไม้สี่ตัว แต่ทุกเช้ามีคนยืนรอรถเข้าเมืองเต็มไปหมด ส่วนขากลับ รถมักว่างจนคนขับไม่อยากวิ่ง

ปีที่แล้วอำเภอทำสำมะโนแบบง่าย ๆ ได้ตัวเลขที่ทุกคนจำได้ขึ้นใจ — *คนวัยทำงานในที่ราบลานคำ เจ็ดในสิบคนไปอยู่เมืองใหญ่แล้ว* เหลืออยู่จริงสามในสิบ และในสามคนนั้น สองคนอายุเกินหกสิบ

แสงเดือนเคยเป็นหนึ่งในเจ็ด

เธอไปเป็นพนักงานขายในห้างแห่งหนึ่ง ย้ายไปเป็นพนักงานคัดแยกพัสดุ แล้วย้ายอีกไปเป็นพนักงานร้านอาหารกลางคืน เงินเดือนขึ้นทุกครั้งที่ย้าย แต่ค่าเช่าห้องขึ้นเร็วกว่าค่ารถขึ้นเร็วกว่า ค่าอาหารขึ้นเร็วกว่า

สิ่งที่เธอเรียนรู้ในสี่ปีนั้น ไม่มีใครในลานคำเคยสอน

เธอเรียนว่าในเมืองใหญ่ ความขยันอย่างเดียวไม่พอ ต้องรู้ด้วยว่าใครเป็นคนตัดสินใจ เธอเรียนว่าสัญญาจ้างที่ไม่มีลายเซ็นแปลว่าอะไร เรียนว่าถ้าไม่อ่านให้ครบทุกบรรทัด ค่าแรงสามเดือนอาจหายไปโดยที่ไปร้องที่ไหนก็ไม่ได้ เธอเรียนว่าคนเป็นหมื่นที่มาจาก

ต่างจังหวัดเหมือนกันคือคู่แข่งของเธอทุกคน และทุกคนก็ยอมรับค่าแรงต่ำลงอีกนิดเสมอ เพราะทุกคนมีคนรออยู่ที่บ้าน

งานมีเยอะจริง นั่นไม่ใช่เรื่องโกหก แต่ไม่มีใครบอกว่างานที่เยอะกับเงินที่เหลือเก็บเป็นคนละเรื่องกัน

เดือนสุดท้าย เธอคำนวณดูแล้วพบว่าสี่ปีที่ทุ่มไป เหลือเงินเก็บหนึ่งหมื่นแปดพัน

เช้านั้นเธอจึงกลับบ้าน

✦ ✦ ✦

และเช้านั้นเอง ที่ชายคนหนึ่งเดินออกมาจากทางทุ่งฝั่งตะวันออก

เขาใส่เสื้อเชิ้ตสีเรียบที่ดูธรรมดาเกินไปจนผิดสังเกต เพราะมันไม่มีรอยเหงื่อแม้แต่จุดเดียวทั้งที่เดินมาจากกลางทุ่ง มือข้างหนึ่งถือสมุดปกแข็งเล่มหนา

เขายืนมองป้ายสถานีขนส่งอยู่นาน แล้วพูดกับตัวเองเบา ๆ ว่า "ยังมีอยู่"

บทที่ ๒ — คนที่รู้ว่าปีไหนจะพัง

เขาแนะนำตัวว่าชื่อ อนันต์ภพ ธารวิไล ให้เรียกสั้น ๆ ว่าภพ บอกว่าเป็นนักวางผังเมืองมาจากที่ไกล มาดูพื้นที่

กำนันเชิด สุขเจริญ ฟังแล้วก็ไม่ได้สนใจเท่าไหร่ เพราะคนมาดูพื้นที่มีทุกปี มากันเป็นคณะ ถ่ายรูป จดอะไรสักอย่าง แล้วก็ไม่กลับมาอีก

แต่สิ่งที่ทำให้กำนันหันมามองจริง ๆ คือตอนที่ภพชี้ไปทางทิศเหนือแล้วถามว่า "สระน้ำสาธารณะตรงเนินหินนั่น แตกร้าวตรงมุมตะวันตกเฉียงใต้ใช่ไหมครับ"

"เอ็งรู้ได้ไง ไม่มีใครขึ้นไปดูมาสองปีแล้ว"

ภพไม่ตอบ เขาเพียงเปิดสมุดแล้วจดอะไรบางอย่าง

ความจริงที่เขาเก็บไว้คนเดียวคือ เขาเกิดในปีที่ห่างจากตอนนี้ไปข้างหน้าหนึ่งร้อยปี และที่ราบลานคำในสมัยของเขา*ไม่มีอยู่แล้ว*

มันกลายเป็นชื่อในบทเรียน เป็นกรณีศึกษาบทที่สิบสองในวิชาการจัดการพื้นที่แห้งแล้ง หัวข้อว่าด้วย "พื้นที่ที่ล่มสลายโดยไม่มีภัยพิบัติ" คือไม่มีแผ่นดินไหว ไม่มีสงคราม ไม่มีอะไรรุนแรงสักอย่าง มีแค่คนทยอยเดินออกไปจนไม่เหลือใครดูแล แล้ววันหนึ่งสิ่งที่เคยเป็นอำเภอก็กลายเป็นทุ่งฝุ่นที่ไม่มีชื่อ

ในตำราเล่มนั้นมีภาพถ่ายเก่าใบหนึ่ง เป็นเพิงสังกะสีกับม้านั่งไม้สี่ตัว

และมีประโยคหนึ่งที่ภพจำได้ทุกตัวอักษร — *"จุดที่ยังแก้ได้คือราวปี ๒๕๖๙ หลังจากนั้นโครงสร้างประชากรเสียหายจนฟื้นไม่ทัน"*

ปีนี้คือ ๒๕๖๙

✦ ✦ ✦

สัปดาห์แรกเขาไม่พูดเรื่องแผนอะไรเลย เขาไปรับจ้างขนของที่โรงสีเก่าวันละสามร้อย นอนที่วัด และเดินสำรวจทุกเย็น

คนที่นี่เรียกเขาว่า "ไอ้หนุ่มเดินทุ่ง"

เดือนที่สอง เขาเริ่มพูด และสิ่งที่เขาพูดทำให้คนหมั่นไส้

เขาบอกว่าการขุดบ่อบาดาลเพิ่มอีกยี่สิบบ่อตามที่ชาวบ้านเรียกร้องจะทำให้ทุกบ่อแห้งพร้อมกันภายในหกปี เขาบอกว่าการเอารถแบ็กโฮมาขุดลอกคลองให้ลึกขึ้นจะยิ่งทำให้น้ำไหลออกจากพื้นที่เร็วขึ้น ไม่ใช่ช้าลง

"แล้วจะให้ทำยังไง" กำนันเชิดถามด้วยน้ำเสียงที่ไม่ได้อยากฟังคำตอบ

"ต้องทำให้น้ำฝนที่ตกอยู่แล้ว*อยู่ในดินนานขึ้น* ครับ ไม่ใช่หาน้ำเพิ่ม"

ไม่มีใครเข้าใจ และไม่มีใครอยากเข้าใจ

บทที่ ๓ — ข่าวจากอีกฟากหนึ่ง

ระหว่างนั้น ข่าวจากเมืองใหญ่ยังส่งกลับมาเรื่อย ๆ

ลูกชายคนโตของป้าสุดใจส่งเงินกลับเดือนละสามพันมาได้สิบเอ็ดเดือน เดือนที่สิบสองส่งข้อความมาว่าขอพักก่อน บริษัทรับเหมาที่เขาทำอยู่ค้างค่าแรงคนงานทั้งไซต์

หลานสาวของยายคำแพง ทำงานโรงงานแถบชานเมือง ทำโอทีจนเป็นลมในกะดึก ค่ารักษาเท่ากับค่าแรงสิบวัน

และเดือนนั้นเอง ที่มีคนกลับมาลานคำในโลงไม้

เขาชื่อ เอกรัตน์ อายุยี่สิบหก ตกจากนั่งร้านชั้นที่เจ็ด ของไซต์ก่อสร้างคอนโดแห่งหนึ่ง บริษัทจ่ายค่าทำศพแล้วปิดเรื่อง เพราะในกระดาษ เขาไม่ได้เป็นลูกจ้างของใครเลย เขาเป็น "ผู้รับเหมาช่วงรายวัน"

วันเผา คนมากันเต็มวัด คนที่มาส่วนใหญ่อายุเกินหกสิบ

ภพยืนอยู่ท้ายศาลา ไม่ได้พูดอะไร แต่คืนนั้นเขาเขียนในสมุดว่า

> *พวกเขาไม่ได้ไปเพราะอยากไป พวกเขาไปเพราะที่นี่ไม่เหลือทางเลือกให้ ถ้าอยากให้คนกลับ ต้องสร้างทางเลือกก่อน ไม่ใช่สร้างคำขอร้อง*

เช้าวันรุ่งขึ้น แสงเดือนเดินมาหาเขาที่โรงสี

"เมื่อวานพี่พูดกับกำนันว่าอะไรนะคะ เรื่องน้ำอยู่ในดินนานขึ้น"

ภพเงยหน้าขึ้นมอง นี่เป็นคนแรกในสองเดือนที่ถามคำถามนี้

บทที่ ๔ — สามคนแรก

สิ่งที่ภพรู้มาตั้งแต่วันแรก ไม่ใช่ความลับอะไรเลย

พื้นที่ลานคำมีฝนเฉลี่ยปีละเก้าร้อยกว่ามิลลิเมตร ซึ่งไม่ได้น้อย ปัญหาคือฝนตกกระจุกอยู่สี่สิบวัน แล้วน้ำทั้งหมดไหลลงคลองออกไปจากพื้นที่ภายในสามวัน ที่เหลืออีกสามร้อยยี่สิบวันจึงแห้งสนิท

คำตอบคือ*ชะลอ ไม่ใช่กัก* — ทำฝายดักตะกอนเป็นขั้นบันไดในร่องน้ำเล็ก ทำหลุมเติมน้ำใต้ดินตามจุดที่ดินรับน้ำได้ดี ปลูกแนวไม้ยืนต้นขวางทางลาดเพื่อลดความเร็วน้ำผิวดิน และที่สำคัญที่สุดคือ*หยุดขุดคลองให้ลึกลงไปอีก*

งบที่ต้องใช้สำหรับจุดแรกคือหกพันบาท กับแรงคนสิบคน สี่วัน

เขาอธิบายเรื่องนี้ในที่ประชุมหมู่บ้านครั้งแรกอย่างชัดเจนที่สุดเท่าที่ทำได้ ใช้เวลาสี่สิบนาที มีแผนภาพ มีตัวเลข มีตัวอย่างเทียบ

ผลคือมีคนยกมือเห็นด้วยศูนย์คน

ไม่ใช่เพราะเขาอธิบายไม่ดี แต่เพราะในห้องนั้นมีคนที่เคยถูกหลอกให้ลงแรงฟรีมาแล้วสามครั้งในสิบปี

✦ ✦ ✦

แสงเดือนเป็นคนบอกเขาว่าทำไมมันถึงไม่เวิร์ก

"พี่พูดเหมือนคนมาจากข้างนอกที่รู้ดีกว่าเรา" เธอพูดตรง ๆ "ต่อให้พี่ถูกทุกข้อ ไม่มีใครอยากเป็นคนโง่ในเรื่องของตัวเองหรอกค่ะ"

"แล้วควรทำยังไง"

"ให้คนที่นี่เป็นคนเสนอ แล้วพี่เป็นคนช่วย"

ภพนิ่งไปนาน ก่อนจะหัวเราะออกมา เพราะในหนังสือทุกเล่มที่เขาเคยอ่านในปีที่เขาจากมา ไม่มีเล่มไหนเขียนประโยคนี้ไว้

✦ ✦ ✦

ฝายตัวแรกจึงเกิดขึ้นในนามของลุงเปลื้อง คนที่มีที่ดินติดร่องน้ำนั้นพอดี

ภพช่วยวางระดับให้ ช่วยยกหิน ช่วยคำนวณ แต่เวลาใครถามว่าใครคิด ลุงเปลื้องจะตอบว่า "ลุงคิดเอง ไอ้หนุ่มมันแค่มาช่วยแบกหิน"

ภพพยักหน้ารับทุกครั้ง

หน้าฝนปีนั้น ร่องน้ำหลังบ้านลุงเปลื้องมีน้ำขังอยู่ถึงเดือนธันวาคม จากเดิมที่แห้งตั้งแต่ตุลาคม

ปีถัดมามีคนขอทำฝายแบบเดียวกันสิบเอ็ดเจ้า

ปีที่สามมีสองร้อยกว่าจุด และครูอ้อมที่โรงเรียนวัดลานคำเอาเรื่องนี้ไปสอนเด็ก ป.๕ เป็นวิชาโครงงาน

บทที่ ๕ — ผังเมืองของคนที่ยังไม่เกิด

น้ำกลับมาแล้วปัญหาใหม่ก็ตามมาทันที

ประยูร ทองคำขาว เจ้าของโรงสีและร้านวัสดุก่อสร้างรายใหญ่ของอำเภอ เริ่มกว้านซื้อที่ดินแปลงที่อยู่ท้ายน้ำของฝายทุกตัว ในราคาที่สูงกว่าตลาดนิดหน่อย — สูงพอให้คนที่เป็นหนี้อยากขาย แต่ต่ำกว่ามูลค่าที่ดินเหล่านั้นจะมีในอีกห้าปี

ภพเห็นแล้วรู้ทันที เพราะในบทเรียนบทที่สิบสอง มีย่อหน้าหนึ่งที่เขาจำได้ว่าหลายพื้นที่ฟื้นได้จริง แต่*คนที่ได้ประโยชน์กลับไม่ใช่คนที่ลงแรง* ที่ดินตกไปอยู่ในมือคนไม่กี่คน แล้วชาวบ้านที่เคยขุดฝายด้วยมือตัวเองก็กลายเป็นลูกจ้างในที่ดินที่เคยเป็นของตัวเอง สุดท้ายก็เข้าเมืองอยู่ดี ช้ากว่าเดิมสิบปีเท่านั้น

"ถ้าเราแก้แค่เรื่องน้ำ อีกยี่สิบปีที่นี่ก็จบเหมือนเดิมครับ" เขาบอกในที่ประชุมครั้งที่สิบเก้า — ครั้งนี้มีคนมาเต็มศาลา

สิ่งที่เขาเสนอไม่ใช่โครงการ แต่เป็น*กติกา*

หนึ่ง — ตั้ง **กองทุนที่ดินร่วมลานคำ** ใครจะขายที่ ให้กองทุนมีสิทธิ์ซื้อก่อนในราคาตลาด เงินกองทุนมาจากการหักรายได้ร่วมปีละสามเปอร์เซ็นต์ ที่ดินที่กองทุนถือจะไม่ขายต่อ แต่ให้คนในพื้นที่เช่าทำกินระยะยาวในอัตราคงที่

สอง — **ผังการใช้ที่ดินแบบน้ำนำ** กำหนดพื้นที่รับน้ำและแนวร่องน้ำธรรมชาติเป็นพื้นที่ห้ามก่อสร้างถาวร ส่วนที่อยู่อาศัยและโรงเรือนให้เกาะกลุ่มตามแนวถนนสายเดียว เพื่อให้ระบบน้ำประปาและไฟฟ้าลงทุนครั้งเดียวได้ทั้งชุมชน แทนที่จะกระจายจนลากสายไปไม่ไหว

สาม — **แปรรูปก่อนขาย** ห้ามขายผลผลิตดิบออกนอกพื้นที่เกินครึ่ง ส่วนที่เหลือให้ผ่านโรงอบ โรงคัด หรือโรงแปรรูปของชุมชนก่อน เพราะมูลค่าที่แท้จริงอยู่ตรงขั้นตอนนั้น ไม่ได้อยู่ที่การปลูก

สี่ — **สัญญาจ้างต้องเป็นลายลักษณ์อักษรทุกฉบับ** ข้อนี้แสงเดือนเป็นคนเสนอเอง

และเป็นข้อเดียวที่ไม่มีใครคัดค้านเลยสักคน

✦ ✦ ✦

ประยูรค้านหนักที่สุดในข้อแรก เขาบอกว่าเป็นการจำกัดสิทธิ์เจ้าของที่ดิน

ภพไม่เถียง เขาถามกลับคำถามเดียว

"ลูกชายเสี่ยอยู่มหานครวารีใช่ไหมครับ"

"ใช่ เรียนจบแล้วทำงานที่นั่น"

"เสี่ยอยากให้เขากลับมาไหม"

ห้องประชุมเงียบไปพักใหญ่

"กองทุนนี้ไม่ได้ห้ามเสี่ยรวยครับ" ภพพูดต่อ "มันแค่ทำให้ลูกเสี่ยมีที่ให้กลับมา"

มติผ่านด้วยคะแนนที่ไม่ได้ท่วมท้น แต่ผ่าน

บทที่ ๖ — ที่ราบที่ไม่หายไป

สิบสองปีผ่านไป

ที่ราบลานคำไม่ได้กลายเป็นเมืองใหญ่ และไม่มีใครตั้งใจให้เป็น

สิ่งที่มีคือถนนสายหลักยาวหกกิโลเมตรที่มีร่มไม้ตลอดสาย มีโรงอบลำไยและโรงคัดเมล็ดพันธุ์ของกองทุน มีสถานีสูบน้ำพลังแสงอาทิตย์สิบสี่จุด มีโรงเรียนที่มีเด็กเพิ่มขึ้นเป็นปีที่เก้าติดต่อกัน และมีร่องน้ำสองร้อยกว่าสายที่ยังมีน้ำในหน้าแล้ง

สำมะโนครั้งล่าสุดระบุว่าคนวัยทำงานที่อยู่ในพื้นที่เพิ่มจากสามในสิบ เป็นหกในสิบ

ครึ่งหนึ่งของคนที่กลับมา คือคนที่เคยไปแล้ว

แสงเดือนเป็นประธานกองทุนที่ดินร่วม คนเรียกเธอว่าผู้ใหญ่เดือน เธอยังเก็บสมุดบัญชีเล่มแรกที่จดด้วยลายมือตัวเองไว้ในตู้กระจก พร้อมตัวเลขหนึ่งหมื่นแปดพันที่ขีดฆ่าไว้ที่หน้าแรก

✦ ✦ ✦

คืนก่อนที่ภพจะจากไป เขานั่งอยู่กับแสงเดือนที่ศาลาริมฝายตัวแรก

"พี่จะไปไหนคะ"

"กลับบ้าน"

"บ้านพี่อยู่ไหน"

เขาหัวเราะเบา ๆ "ไกลมาก ไกลจนบอกไม่ถูก"

แสงเดือนไม่ถามต่อ เธอเคยสงสัยมาสิบสองปีแล้ว และตัดสินใจนานแล้วว่าจะไม่ถาม

"มีอย่างหนึ่งที่ผมอยากบอก" ภพพูดขึ้น "ตอนที่ผมมาถึงวันแรก ผมรู้คำตอบทุกข้อแล้วครับ ทุกข้อเลย เรื่องฝาย เรื่องผัง เรื่องกองทุน ผมเขียนมันลงสมุดตั้งแต่เดือนแรก"

"แล้วทำไมใช้เวลาตั้งสิบสองปี"

"เพราะผมเขียนไว้ว่าต้องทำอะไร" เขาตอบ "แต่ไม่มีบรรทัดไหนเขียนว่า*ต้องทำยังไงให้คนยอมทำ*"

เขาหยิบสมุดปกแข็งเล่มนั้นออกมา วางลงบนโต๊ะ แล้วผลักไปทางเธอ

"เล่มนี้ทิ้งไว้ให้ที่นี่ ของจริงอยู่ในตัวคนแล้ว ไม่ได้อยู่ในสมุด"

✦ ✦ ✦

เช้าวันรุ่งขึ้นไม่มีใครเห็นเขาอีก

สิ่งที่เหลือไว้คือสมุดหนึ่งเล่ม กับบรรทัดสุดท้ายที่เขียนด้วยลายมือใหม่ ๆ ในหน้าว่างหน้าสุดท้าย

> *ถึงคนที่อ่านอยู่ — ที่นี่เคยไม่เหลืออะไรเลยในปีที่ผมจากมา ตอนนี้ไม่ใช่แล้ว อย่าเพิ่งวางใจ ร้อยปีเป็นเวลาที่ยาวพอจะพังได้อีกหลายรอบ ดูแลกติกาให้ดี กติกาพังก่อนฝายเสมอ*

ในห้องเรียนของอีกร้อยปีข้างหน้า บทที่สิบสองถูกเขียนใหม่ทั้งบท

หัวข้อเดิมคือ "พื้นที่ที่ล่มสลายโดยไม่มีภัยพิบัติ"

หัวข้อใหม่คือ "พื้นที่ที่ไม่ล่มสลาย และเหตุผลที่ไม่เกี่ยวกับเทคโนโลยีเลย"

เจ็ดในสิบคนจากไป เพราะที่นี่ไม่เหลือทางเลือกให้

สามในสิบที่อยู่ต่อ ไม่ได้ชนะเพราะอดทนกว่า

แต่เพราะวันหนึ่งมีคนทำให้การอยู่ต่อ กลายเป็นทางเลือกที่สมเหตุสมผล

จบบริบูรณ์